

بسمه تعالی

درس حسابداری خدماتی و بازرگانی

جلسه ششم

ترم ۱ حسابداری مالی

استاد : میرحسینی

صندوق

در واحدهای تجاری که برخی از عملیات دریافت و پرداخت آنها به صورت نقد می باشد، حسابی تحت عنوان "صندوق" در دفاتر افتتاح و عملیات دریافت و پرداخت از طریق حساب مزبور صورت می گیرد. بدین منظور وجوهی که برای مصارف صندوق از بانک گرفته می شود به بدهکار حساب صندوق و پرداخت هایی که از صندوق صورت می گیرد به بستانکار حساب مزبور منظور می شود.

در پایان هر روز موجودی صندوق شمارش شده و با مانده حساب صندوق در دفاتر مطابقت داده می شود. چنانچه موجودی صندوق کسری یا اضافی داشته و مبلغ آن با اهمیت باشد، مراتب بایستی مورد بررسی قرار گرفته و دلایل آن روشن شود، اما در صورتی که مبلغ کسری یا اضافی کم اهمیت باشد، مابه التفاوت به حسابی تحت عنوان "کسر و فزونی صندوق" منظور می شود. مانده حساب کسر و فزونی صندوق در پایان دوره مالی به عنوان سایر درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی در صورت سود و زیان گزارش می شود!

مثال ۱-۴- در تاریخ ۱۳۸۱/۲/۱۵ وجه نقد نزد صندوق شمارش گردید که بالغ بر ۱۴۶,۰۰۰ ریال بود، در حالی که مانده حساب صندوق در دفاتر مبلغ ۱۴۷,۰۰۰ ریال است.

مطلوبست: انجام ثبت لازم در دفتر روزنامه

حل:

۱۳۸۱/۲/۱۵ کسر و فزونی صندوق ۱,۰۰۰

صندوق ۱,۰۰۰

برای ایجاد کنترل‌های داخلی مطلوب‌تر، واحدهای تجاری همواره سعی می‌کنند وجوه نقد خود را نزد بانک‌ها نگهداری کنند و پرداخت‌های خود را از طریق چک انجام دهند، اما استفاده از چک برای پرداخت هزینه‌های جزئی و مستمر مانند هزینه‌های ایاب و ذهاب، هزینه‌های پستی، ملزومات دفتری و نظایر آن که به دفعات در طی دوره صورت می‌گیرد، عملی نمی‌باشد. از این رو برای انجام چنین پرداخت‌هایی معمولاً وجوهی به عنوان تنخواه در اختیار فرد یا افرادی قرار می‌گیرد تا از محل آن هزینه‌های مزبور را پرداخت نمایند. به این وجوه اصطلاحاً تنخواه گردان می‌گویند. مبلغی که در اختیار تنخواه‌دار قرار می‌گیرد معمولاً تابعی از هزینه‌هایی است که طی یک دوره مورد انتظار - مثلاً یک ماهه - توسط وی پرداخت می‌شود. هنگامی که مبلغی به عنوان تنخواه در اختیار تنخواه‌دار قرار می‌گیرد، لازم است حسابی تحت عنوان "تنخواه گردان" در دفاتر افتتاح و مبلغ تنخواه گردان در بدهکار این حساب ثبت شود.

پس از انجام هزینه‌ها توسط تنخواه‌دار و ارائه اسناد هزینه به دایره حسابداری و تأیید آنها، ثبت زیر در دفاتر صورت می‌گیرد:

×	هزینه‌ها
×	تنخواه گردان
×	تنخواه گردان
×	بانک

به طور ادواری، بابت تجدید تنخواه، چکی معادل جمع کل اسناد هزینه تأیید شده از محل حساب بانکی واحد تجاری صادر می‌شود که ثبت زیر در دفاتر صورت می‌گیرد:

مانده حساب تنخواه گردان باید در پایان سال مالی یا هنگام تعویض تنخواه‌دار تسویه شود. بدین ترتیب تنخواه‌دار علاوه بر اسناد هزینه، مانده تنخواه گردان را به حساب بانک یا صندوق واحد تجاری واریز نموده و قبض واریزی را همراه با اسناد هزینه به دایره حسابداری تحویل می‌دهد تا به منظور ارائه صحیح مانده‌های پایان سال، در دوره مربوط ثبت شود.

مثال ۲-۴- شرکت منیژه در تاریخ ۱۳۸۱/۱۲/۱ به منظور پرداخت‌های جزئی مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ ریال در اختیار آقای الف به عنوان تنخواه گردان قرارداد. عملیات تنخواه گردان در یک ماهه پایان سال به شرح زیر است:

۱۳۸۱/۱۲/۱۵ آقای الف اسناد هزینه زیر را به دایره حسابداری ارائه نمود که پس از بررسی، مورد تأیید قرار گرفت:

ریال	
۲۰۰,۰۰۰	هزینه ملزومات اداری
۲۳۵,۰۰۰	هزینه تعمیر ساختمان
۵۰,۰۰۰	سایر هزینه‌ها
<u>۴۸۵,۰۰۰</u>	

۱۳۸۱/۱۲/۱۶ چکی معادل هزینه‌های فوق صادر و به آقای الف تسلیم گردید.

۱۳۸۱/۱۲/۲۸ آقای الف اسناد هزینه زیر را به دایره حسابداری ارائه نمود که پس از بررسی، مورد تأیید قرار گرفت:

ریال	
۳۰۰,۰۰۰	هزینه سوخت
۶۵,۰۰۰	هزینه پست
۸۰,۰۰۰	سایر هزینه‌ها
<u>۲۴۵,۰۰۰</u>	

ممکن است در این تاریخ آقای الف مانده تنخواه گردان را به حساب بانکی شرکت واریز نموده و قبض واریزی را همراه با اسناد هزینه به دایره حسابداری تحویل داد.
مطلوبست: انجام ثبت‌های لازم در دفتر روزنامه شرکت منبژه
حل:

۵۰۰,۰۰۰	تنخواه گردان	۱۳۸۱/۱۲/۱
۵۰۰,۰۰۰	بانک	
۴۸۵,۰۰۰	هزینه‌ها	۱۳۸۱/۱۲/۱۵
۴۸۵,۰۰۰	تنخواه گردان	
۴۸۵,۰۰۰	تنخواه گردان	۱۳۸۱/۱۲/۱۶
۴۸۵,۰۰۰	بانک	
۴۴۵,۰۰۰	هزینه‌ها	۱۳۸۱/۱۲/۲۸
۵۵,۰۰۰	بانک	
۵۰۰,۰۰۰	تنخواه گردان	

حسابداری مطالبات

واحد‌های تجاری جهت رقابت و افزایش سودآوری، قسمتی از کالاها و خدمات خود را به صورت نسیه به مشتریان عرضه می‌کنند. هرچند که فروش نسیه با ریسک عدم وصول بخشی از مطالبات همراه است، با این وجود واحدهای تجاری اعتقاد دارند که زیان ناشی از سوخت شدن مطالبات در مقایسه با افزایش میزان سودآوری ناچیز می‌باشد. مطالبات ادعاهای یک واحد تجاری علیه مشتریان، کارکنان و سایر اشخاص (در قبال ارائه وجه نقد، کالا یا خدمت) می‌باشد. به طور کلی، مطالبات به دو گروه تقسیم می‌شوند:

۱- مطالبات تجاری - مطالباتی هستند که طی عملیات عادی و مستمر واحد تجاری، از طریق فروش نسیه کالاها و خدمات ایجاد می‌شوند.

۲- مطالبات غیرتجاری - مطالباتی هستند که رابطه مستقیم با عملیات عادی و مستمر واحد تجاری ندارند. مانند مطالبات ناشی از فروش نسیه دارایی‌های ثابت و یا مطالبات از مدیران و کارکنان بابت علی‌الحساب‌های پرداختی. مطالبات برحسب مدت باقی مانده تا سررسید به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱- مطالبات جاری - مطالباتی که انتظار می‌رود طی چرخه عملیاتی معمول واحد تجاری یا ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه، هر کدام طولانی‌تر است، وصول شود، مطالبات جاری تلقی و در ترازنامه تحت عنوان دارایی‌های جاری طبقه‌بندی می‌شود.

۲- مطالبات بلندمدت - مطالباتی که انتظار می‌رود طی چرخه عملیاتی معمول واحد تجاری یا ظرف یک سال از تاریخ ترازنامه، هر کدام طولانی‌تر است، وصول نشود، مطالبات بلندمدت تلقی شده و تحت عنوان دارایی‌های غیرجاری در سرفصل "سایر دارایی‌ها" طبقه‌بندی می‌شود.

مطالبات را برحسب ماهیت آن‌ها می‌توان به دو گروه تقسیم نمود:

حساب‌های دریافتی یا بدهکاران - آن گروه از مطالبات واحد تجاری است که مستند به اسناد تجاری (نظیر چک و عده‌دار و سفته) نبوده و از بابت طلب ایجاد شده هیچ‌گونه مدرک قانونی مبنی بر پرداخت بدهی در آینده از شخص بدهکار دریافت نشده است.

اسناد دریافتی - آن گروه از مطالبات واحد تجاری است که مستند به اسناد تجاری بوده و حاکی از دریافت مبلغی مشخص در تاریخی معین در آینده می‌باشد. اسناد دریافتی بیانگر تعهدات رسمی (کتبی) پرداخت شخص بدهکار بوده و در مقایسه با حساب‌های دریافتی سندیت قانونی بیشتری دارند.

ارزیابی حساب‌های دریافتنی

ارزیابی حساب‌های دریافتنی عبارت از تعیین ارزش فعلی جریان‌های نقدی آتی قابل دریافت از بدهکاران می‌باشد. در عمل، در رابطه با حساب‌های دریافتنی کوتاه مدت، به علت کم اهمیت بودن عامل تنزیل (ارزش زمانی پول)، اغلب مطالبات به جای ارزش فعلی به خالص ارزش بازیافتنی (یعنی خالص مبلغی که انتظار می‌رود به صورت وجه نقد دریافت شود) ارزیابی می‌شود. برای تعیین خالص ارزش بازیافتنی، باید مطالبات غیرقابل وصول و سایر هزینه‌ها و ذخیره‌های مرتبط با مطالبات را برآورد نمود.

مطالبات غیر قابل وصول^۱

واحدهای تجاری در فروش نسبه کالاها و خدمات به اشخاص نهایت دقت را در شناسایی درجه اعتماد و اعتبار مشتریان خود به عمل می‌آورند، اما بسیار اتفاق می‌افتد که برخی از مشتریان به دلایل گوناگونی قدرت و توانایی پرداخت بدهی خود را از دست می‌دهند و این امر باعث می‌شود که قسمتی از مطالبات واحد تجاری غیرقابل وصول گردد. مشکل عمده مطالبات غیرقابل وصول، تعیین زمان شناسایی زیان مرتبط با آنها است. به طور کلی دو روش در این خصوص وجود دارد:

۱- روش حذف مستقیم

۲- روش ایجاد ذخیره

روش حذف مستقیم

در این روش، تا زمانی که لاوصول بودن طلب واحد تجاری قطعی نگردد ثبتی در دفاتر انجام نمی‌شود، لذا ممکن است در حساب‌های دریافتنی واحد تجاری، طلب‌هایی وجود داشته باشد که مدت‌ها از سررسیدشان گذشته و احتمال وصول آنها بسیار ضعیف است. به محض این که شواهد و مدارک کافی دال بر غیرقابل وصول بودن این‌گونه مطالبات فراهم گردید، سواب دریافتنی غیرقابل وصول با بدهکار کردن "هزینه مطالبات سوخت شده" و بستانکار کردن "حساب‌های دریافتنی" از اثر حذف می‌شود.

طرفداران روش حذف مستقیم معتقدند که باید واقعتاً ها (ونه برآوردها) ثبت شوند. آنها فرض می‌کنند که از هر فروش حساب دریافتنی خوب ایجاد می‌شود و این رویدادهای بعدی است که باعث می‌شود برخی از حساب‌ها غیرقابل وصول ارزش شوند.

روش حذف مستقیم اگرچه به ظاهر عینیت بیشتری دارد، ولی خالص ارزش بازیافتنی مطالبات را بیش از میزان واقعی می‌دهد. همچنین در صورت استفاده از این روش اصل تطابق هزینه‌ها با درآمد خدشه‌دار می‌شود (ممکن است ات سوخت شده مربوط به مانده حساب‌های دریافتنی دوره‌های مالی قبل باشد). در نتیجه، بکارگیری این روش، تنشای هنگامی که مطالبات حذف شده کم اهمیت باشد، مناسب نمی‌باشد.

مقال ۵-۱- در تاریخ ۱۳۸۱/۸/۹ مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ریال طلب شرکت سهیل از آقای الف (یکی از مشتریان تجاری) غیر قابل وصول تشخیص داده شد. شرکت سهیل برای شناسایی مطالبات غیر قابل وصول از روش حذف مستقیم استفاده می کند. مطلوبست: انجام ثبت لازم در دفتر روزنامه در تاریخ ۱۳۸۱/۸/۹

حل: ۱۳۸۱/۸/۹ هزینه مطالبات سوخت شده ۱۰۰,۰۰۰
حساب های دریافتی تجاری ۱۰۰,۰۰۰

هزینه مطالبات سوخت شده به دلیل آن که در اثر عدم دقت در اعطای اعتبار از طرف مدیران واحد تجاری و یا عدم اتخاذ روش های مناسب برای وصول مطالبات حادث شده و نتیجه سوء عملکرد مدیران اجرایی را در رابطه با مطالبات نشان می دهد، لذا باید جزء هزینه های عمومی و اداری در صورت سود و زیان طبقه بندی شود.

روش ایجاد ذخیره

بسیار اتفاق می افتد که در لیست مطالبات واحد تجاری مواردی وجود دارد که امید اندکی به وصول آن ها می رود، به عبارت دیگر احتمال لاوصول بودن آن ها بسیار زیاد است ولی با اتخاذ روش حذف مستقیم، این گونه مطالبات، احتمالاً چندین دوره مالی، جزء حساب های دریافتی واحد تجاری محسوب گردیده و بدین ترتیب تصویر درستی از وضعیت مالی واحد تجاری در اختیار استفاده کنندگان صورت های مالی قرار نمی گیرد. برای رفع این مشکل، روش دیگری به نام روش ایجاد ذخیره متداول گردیده است.

طرفداران روش ایجاد ذخیره معتقدند که هزینه مطالبات غیر قابل وصول را باید در دوره ای که فروش انجام شده، شناسایی نمود تا بتوان هزینه ها را با درآمدهای دوره مطابقت داد و خالص ارزش بازمانده مطالبات را به نحو صحیح تعیین نمود.

روش ایجاد ذخیره محافظه کارانه تر از روش حذف مستقیم بوده و با اصول حسابداری انطباق بیشتری دارد. برطبق این روش، در پایان هر دوره مالی، براساس مبنایی که برای برآورد مطالبات مشکوک الوصول مطرح خواهد شد، برآوردی از حساب های دریافتی غیر قابل وصول مورد انتظار از تمامی فروش های نسبه یا از کل مطالبات معوق انجام می شود و از یک طرف به بدهکار حساب "هزینه مطالبات مشکوک الوصول" و از طرف دیگر به بستانکار حساب "ذخیره مطالبات مشکوک الوصول" منظور می گردد.

در این روش، آن دسته از مطالباتی که در طی سال مالی سوخت می شوند به بدهکار حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول و بستانکار حساب بدهکاران مربوطه منظور می شود و سپس در پایان سال، با توجه به روش محاسباتی اتخاذ شده و با در نظر گرفتن مانده مورد نیاز حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول و مانده قبل از تعدیل آن، حساب ذخیره اصلاح و تعدیل می گردد. در صورتی که مبلغ حساب های دریافتی حذف شده بیش از مبلغ پیش بینی شده قبلی باشد، حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول به طور موقت مانده بدهکار پیدا خواهد کرد که این مانده در پایان سال تعدیل خواهد شد.

هرگونه اصلاح عمده در مبلغ ذخیره مطالبات مشکوک الوصول یا تجدید نظر در روش محاسبه هزینه مطالبات مشکوک الوصول به عنوان تغییر در برآورد حسابداری تلقی شده و صرفاً بر سود و زیان دوره تغییر اثر می گذارد. در صورت بروز حادثه ای غیر مترقبه، مانند انهدام دارایی های برخی از مشتریان در اثر زلزله، آتش سوزی و یا مصادره اموال، ممکن است لازم گردد تعدادی از حساب های دریافتی با مانده های بزرگ از دفاتر حذف شود. در این صورت هزینه کردن حساب های دریافتی جزء اقلام غیر مترقبه منظور می گردد.

مثال ۲-۵- مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول شرکت سهیلا در ابتدای سال ۱۳۳۱ مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال می‌باشد. در تاریخ ۱۳۳۱/۶/۲۵ مشخص شد که آقای الف (یکی از مشتریان شرکت) ورشکست گردیده و قادر به پرداخت بدهی خود به مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ریال نمی‌باشد. یا فرض این‌که مطالبات مشکوک‌الوصول شرکت در پایان سال ۱۳۳۱ مبلغ ۲۷۰,۰۰۰ ریال برآورد گردد،
مطلوبست: انجام ثبت‌های لازم در دفتر روزنامه برای رویدادهای فوق و نمایش حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول

حل:
 ۱۳۳۱/۶/۲۵ ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول ۱۵۰,۰۰۰
 حساب‌های دریافتی تجاری ۱۵۰,۰۰۰

برای تعیین مبلغ هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول از گردش حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول به شرح زیر استفاده می‌شود:

مطالبات سوخت شده	۱۵۰,۰۰۰	مانده در ابتدای سال	۲۰۰,۰۰۰
ذخیره مورد نیاز	۲۷۰,۰۰۰	هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول	۲۲,۰۰۰
	۴۲۰,۰۰۰		۴۲۰,۰۰۰
			۲۷۰,۰۰۰

با توجه به حساب فوق، سند اصلاحی لازم در پایان سال ۱۳۳۱ به شرح زیر خواهد بود:

۱۳۳۱/۱۲/۲۹ هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول ۲۲,۰۰۰
 ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول ۲۲,۰۰۰

برآورد ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول

- مبلغ ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول (که شامل اسناد دریافتی هم می‌شود) از دو دیدگاه برآورد می‌شود:
- ۱- دیدگاه سود و زیانی (برآورد هزینه اعطای اعتبار به مشتریان)
 - ۲- دیدگاه ترازنامه‌ای (برآورد ارزش مطالبات)

دیدگاه سود و زیانی

(دیدگاه سود و زیانی براساس اصل تطابق هزینه‌ها با درآمد استوار شده) و بیانگر این مطلب است که واحد تجاری برای اعطای اعتبار به مشتریان چه میزان هزینه (منظور هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول) متحمل می‌شود (این دیدگاه هزینه سوخت مطالبات را مستقیماً با فروش‌های دوره جاری مطابقت می‌دهد) و یک ارتباط منطقی بین هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول و مبلغ فروش برقرار می‌نماید. روش‌هایی که بر مبنای دیدگاه سود و زیانی، مبلغ ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول را برآورد می‌نمایند به شرح زیر است:

- ۱- درصدی از فروش‌های نسبه - در صورتی که بین مطالبات سوخت شده و فروش‌های نسبه سال‌های قبل رابطه‌ای نسبتاً ثابتی وجود داشته باشد، می‌توان این رابطه را به یک درصد تبدیل نمود و برای تعیین هزینه مطالباتی که در سال جاری سوخت خواهند شد آن را به کار برد.

۲- درصدی از مجموع فروش های نقد و نسیه - در واحدهای تجاری که به عللی فروش های نقد و نسیه از یکدیگر تفکیک نمی شوند و کل فروش ها در یک حساب فروش ثبت می شوند، امکان استفاده از روش درصدی از فروش های نسیه برای برآورد مطالبات مشکوک الوصول عملاً مشکل بوده و از این رو، از درصد کل فروش های سال مالی استفاده می شود. نقص این روش این است که مطالبات سوخت شده را با فروش های نقدی نیز مرتبط می سازد، در حالی که مطالبات سوخت شده ناشی از فروش های نسیه است.

در روش های دیدگاه سود و زیانی، مبلغ مطالبات مشکوک الوصول برآوردی، بدون در نظر گرفتن مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول، به بدهکار حساب هزینه مطالبات مشکوک الوصول و بستانکار حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول منظور می شود.

باید توجه داشت که در روش های فوق پس از چند دوره احتمالاً حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول تناسبی با حساب مطالبات نخواهد داشت، لذا پس از هر چند دوره می بایست درصدها به درصدی مناسب تعدیل شوند. این تعدیلات، تغییر در برآورد حسابداری تلقی شده و اثر آن بر سود و زیان باید در صورت های مالی دوره تغییر افشا شود.

مثال ۳-۵- شرکت سمیرا مطالبات مشکوک الوصول را سالانه معادل ۲ درصد فروش های نسیه برآورد می کند. مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول در ابتدای سال ۱۳۸۱ مبلغ ۲۱,۰۰۰ ریال، مطالبات سوخت شده طی سال ۱۴,۰۰۰ ریال و فروش های نسیه شرکت در سال ۱۳۸۱ مبلغ ۸۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.

مطلوبست: انجام ثبت لازم در دفتر روزنامه در پایان سال ۱۳۸۱ و نمایش حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول حل:

ذخیره مطالبات مشکوک الوصول

۲۱,۰۰۰	مانده در ابتدای سال	۱۴,۰۰۰	مطالبات سوخت شده
۱۷,۰۰۰	هزینه مطالبات مشکوک الوصول	۲۴,۰۰۰	مانده در پایان سال
۳۸,۰۰۰		۳۸,۰۰۰	
۲۴,۰۰۰			

$۸۵۰,۰۰۰ \times ۲\% = ۱۷,۰۰۰$ هزینه مطالبات مشکوک الوصول

۱۳۸۱/۱۲/۲۹ هزینه مطالبات مشکوک الوصول ۱۷,۰۰۰
ذخیره مطالبات مشکوک الوصول ۱۷,۰۰۰

دیدگاه ترازنامه‌ای

دیدگاه ترازنامه‌ای براساس اصل محافظه‌کاری استوار شده است. در این دیدگاه مطالبات باید به خالص ارزش بازیافتنی در ترازنامه منعکس گردد که این امر یکی از جنبه‌های مهم اصل محافظه‌کاری که بیش از واقع نشان ندادن دارایی‌ها در ترازنامه است، می‌باشد. از طرف دیگر احتساب ذخیره جهت مطالبات مشکوک الوصول هزینه‌های شرکت را افزایش داده و در نتیجه سود شرکت را کاهش می‌دهد که خود جنبه دیگری از رعایت اصل محافظه‌کاری است.

عیب این دیدگاه آن است که ممکن است مبلغ هزینه مطالبات مشکوک الوصول در صورت سود و زیان، هیچ ارتباطی با فروش‌های دوره جاری نداشته باشد و بدین سبب اصل تطابق هزینه‌ها با درآمد نقض گردد.

روش‌هایی که بر مبنای دیدگاه ترازنامه‌ای، مبلغ ذخیره مطالبات مشکوک الوصول را برآورد می‌نمایند به شرح زیر است:

- ۱- روش شناسایی ویژه حساب‌های دریافتی (روش موردی)
- ۲- روش تجزیه و تحلیل زمانی حساب‌های دریافتی
- ۳- روش درصدی از مانده حساب‌های دریافتی

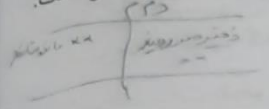
لازم به توضیح است که در کلیه روش‌های دیدگاه ترازنامه‌ای مانده قبلی حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول مورد توجه قرار می‌گیرد. چنانچه مانده ذخیره مطالبات مشکوک الوصول قبل از تعدیل بستانکار باشد و مبلغ ذخیره مورد نیاز بیش از مانده بستانکار حساب ذخیره باشد، بابت مابه‌التفاوت، هزینه مطالبات مشکوک الوصول بدهکار و ذخیره مطالبات مشکوک الوصول بستانکار می‌شود و در مواردی که مبلغ ذخیره مورد نیاز محاسبه شده کمتر از مانده ذخیره مزبور باشد، بابت مابه‌التفاوت، ذخیره مطالبات مشکوک الوصول بدهکار و سایر درآمدها بستانکار می‌شود.

چنانچه مانده ذخیره مطالبات مشکوک الوصول قبل از تعدیل بدهکار باشد، مبلغ ذخیره مورد نیاز با مانده حساب ذخیره جمع شده و به بدهکار حساب هزینه مطالبات مشکوک الوصول و بستانکار حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول منظور می‌شود.

روش شناسایی ویژه حساب‌های دریافتی (روش موردی)^۱

در این روش کلیه حساب‌های دریافتی واحد تجاری مورد بررسی قرار گرفته و مطالباتی که وصول آن‌ها مشکوک به نظر می‌رسد، تعیین و نسبت به آن‌ها ذخیره در نظر گرفته می‌شود. به عبارت دیگر در این روش می‌بایست مدارک و شواهد کافی برای اثبات مشکوک الوصول بودن طلب وجود داشته باشد و این زمانی است که واحد تجاری مطالبات مشکوک الوصول خود را به صورت موردی و با ذکر مشخصات بدهکار تعیین کند.

روش موردی دقیق‌تر و قابل اطمینان‌تر از سایر روش‌های برآورد مطالبات مشکوک الوصول است ولی به علت هزینه‌ای که کاربرد آن دارد برای واحدهای تجاری که تعداد حساب‌های دریافتی آن‌ها زیاد است، اقتصادی نیست و تنها واحدهای تجاری که تعداد حساب‌های دریافتی آن‌ها محدود می‌باشد از این روش استفاده می‌کنند.

این روش بر این فرض مبتنی است که هرچه مدت بیشتری از موعد مطالبات گذشته باشد، احتمال وصول آن کمتر یا احتمال غیرقابل وصول بودن آن بیشتر می‌شود، چراکه بین قابلیت وصول مطالبات و مدت زمانی که از سررسید آن‌ها گذشته، رابطه معقول و مناسبی وجود دارد. در این روش، حساب‌های دریافتی برحسب تعداد روزهایی که از موعد پرداخت آن‌ها گذشته است، طبقه‌بندی می‌شوند. پس از کامل شدن جدول زمانی، براساس تجارب گذشته، درصد معینی از جمع هر طبقه به عنوان مشکوک‌الوصول تلقی و برای آن‌ها ذخیره در نظر گرفته می‌شود. با استفاده از این روش، خالص ارزش بازیافتی مطالبات به نحو بهتری در صورت‌های مالی منعکس می‌شود.

مثال ۴-۵- شرکت منیر برای تعیین مطالبات مشکوک‌الوصول از روش تجزیه و تحلیل زمانی حساب‌های دریافتی استفاده می‌کند. مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول در ابتدای سال ۱۳۸۱ مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ریال و مطالبات سوخت شده طی سال ۱۲,۰۰۰ ریال بوده است. مانده حساب‌های دریافتی در پایان سال ۸۰۰,۰۰۰ ریال است که وضعیت حساب‌ها از نظر قدمت زمانی و همچنین نرخ برآوردی مطالبات مشکوک‌الوصول به شرح زیر می‌باشد:

مانده	نرخ برآوردی مطالبات مشکوک‌الوصول
ریال	درصد
۴۳۰,۰۰۰	۱
۱۵۰,۰۰۰	۲
۱۰۰,۰۰۰	۳
۱۲۰,۰۰۰	۵

مطلوبست: تعیین میزان مطالبات مشکوک‌الوصول در پایان سال ۱۳۸۱ و انجام ثبت لازم در دفتر روزنامه و همچنین نمایش حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول

حل:

مانده حساب‌های دریافتی	درصد برآورد	مبلغ برآوردی مطالبات مشکوک‌الوصول
ریال		ریال
۴۳۰,۰۰۰	٪۱	۴,۳۰۰
۱۵۰,۰۰۰	٪۲	۳,۰۰۰
۱۰۰,۰۰۰	٪۳	۳,۰۰۰
۱۲۰,۰۰۰	٪۵	۶,۰۰۰
		<u>۱۶,۳۰۰</u>

پس از تعیین مبلغ برآوردی مطالبات مشکوک‌الوصول، هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول با استفاده از گردش حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول به شرح زیر به دست می‌آید: